

PARTNERUP

Έκθεση ανάλυσης PARTNER UP Εθνικό επίπεδο

Παραδοτέο 2.2

Funded by
the European Union

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές. [Αριθμός έργου: 1010071001]

Πληροφορίες για το έργο

Ακρωνύμιο	PARTNER-UP
Τίτλος	Συμπράξεις και δέσμευση των ενδιαφερομένων μερών για τα Upskilling Pathways
Αριθμός	101087193
Υποπρόγραμμα ή ΚΑ	ERASMUS-EDU-2022-PI-FORWARD-LOT3
Ιστοσελίδα	https://partnerup-project.eu/

Συνοπτική παρουσίαση

Οι ακόλουθες εθνικές εκθέσεις αντιπροσωπεύουν το αποτέλεσμα της αρχικής ανάλυσης που πραγματοποίησαν οι εταίροι του έργου στην Κροατία, την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Λετονία, τη Ρουμανία με στόχο να εμβαθύνουν στην πραγματική κατάσταση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας Upskilling Pathways (UP) σε κάθε χώρα του έργου και σε επίπεδο ΕΕ.

Η ανάλυση δεδομένων έδωσε την ευκαιρία στους εταίρους να διερευνήσουν και να μοιραστούν γνώσεις σχετικά με διάφορες πτυχές που σχετίζονται με την πρωτοβουλία UP: νομοθετικό πλαίσιο και μέτρα, βασικά μέτρα που εφαρμόζονται, ευρείες ομάδες-στόχοι στις οποίες απευθύνονται, κύριες προκλήσεις στην προσέγγιση των ομάδων-στόχων, κύριες προκλήσεις στην αξιολόγηση δεξιοτήτων, την παροχή εξατομικευμένης μάθησης και την επικύρωση και αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτώνται, φορείς που παρέχουν διαδρομές αναβάθμισης, μηχανισμούς συνεργασίας σε ισχύ.

Βασίστηκε στις συνεισφορές των ενδιαφερομένων μερών, σε πρόσφατη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στη διαβούλευση με εθνικά έγγραφα της ΕΕ σχετικά με τις πολιτικές μάθησης και εκπαίδευσης ενηλίκων και τις διαδρομές αναβάθμισης της κατάρτισης, τα οποία δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή εκπονήθηκαν από ευρωπαϊκά δίκτυα/ενώσεις.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης αποτελούν τη βάση για την πολιτική και την πρακτική εργασία του έργου.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Sylvia Liuti, Chiara Marchetta - FORMA.Azione srl

Mario Vučić, Sandra Petek, Mateja Mandić, Ana Tomljanović - Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων (AVETAΕ)

Antonela Marjanušić, Tajana Marušić - Ίδρυμα Εκπαίδευσης Ενηλίκων Dante
Ξάνθια Αριστείδου - CARDET

Mariana Matache, Maria Patrascu, Marin Matache - Euro Adult Education Association

Αλέξιος Κόκκος, Δημήτριος Πατρώνας – Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ: Asociatia Institutul **Bucovina**

Σεπτέμβριος, 2023

Πίνακας περιεχομένων

1	Εισαγωγή	7
2	Έκθεση ανάλυσης.....	Error! Bookmark not defined.
	Ανάλυση χώρας - Ελλάδα.....	11
	Αναφορές	25

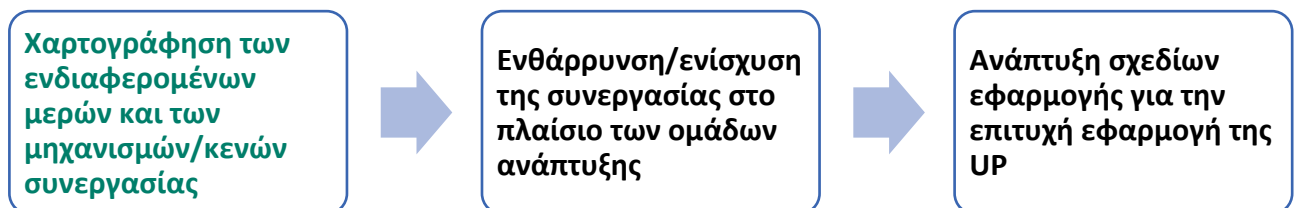
1 Εισαγωγή

Οι ακόλουθες εθνικές εκθέσεις αποτελούν το αποτέλεσμα της αρχικής ανάλυσης που διεξήγαγαν οι εταίροι του έργου στην Κροατία, την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Λετονία και τη Ρουμανία με στόχο να εμβαθύνουν στην πραγματική κατάσταση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας Upskilling Pathways (UP) σε κάθε χώρα του έργου και σε επίπεδο ΕΕ.

Συγκεκριμένα, η ανάλυση αποσκοπούσε στη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με:

- υφιστάμενα και ελλείποντα ενδιαφερόμενα μέρη,
- υφιστάμενους μηχανισμούς και δομές συνεργασίας,
- κενά στη συνεργασία,
- καλές πρακτικές σε σχέση με την εφαρμογή των διαδρομών αναβάθμισης της κατάρτισης στις χώρες-εταίρους και σε επίπεδο ΕΕ,

προκειμένου να **αποτελέσει τη βάση για τις εργασίες πολιτικής και πρακτικής του έργου.**

Η διαδικασία ανάλυσης επέτρεψε στους εταίρους να διερευνήσουν και να ανταλλάξουν γνώσεις σχετικά με διάφορες πτυχές που σχετίζονται με την πρωτοβουλία UP, με:

- ανάλυση των κυριότερων προκλήσεων κατά την εφαρμογή της, με σκοπό τον προσδιορισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων της συνεργασίας, τον εντοπισμό των υφιστάμενων δομών συντονισμού, των ελλειπόντων ενδιαφερομένων μερών και του τρόπου με τον οποίο αυτό επηρέασε την ομαλή διαδικασία εφαρμογής,
- χαρτογράφηση και ανάλυση του καταλόγου των πιθανών/χρήσιμων ενδιαφερομένων μερών που πρέπει να εμπλακούν, ώστε να καταστεί σαφής η προστιθέμενη αξία και η αναμενόμενη συμβολή τους,
- καθορίζοντας πώς μπορούν να επιτρέψουν περαιτέρω την εφαρμογή της UP.

Προκειμένου να συλλεχθούν υψηλής ποιότητας δεδομένα, η ανάλυση διεξάγεται σύμφωνα με δύο διαφορετικές μεθοδολογίες, οι οποίες αποσκοπούν στον προσδιορισμό των κενών στη συνεργασία και στον εντοπισμό ευκαιριών για την ενίσχυση των θετικών/σημαντικών

σχέσεων που ήδη υπάρχουν και τη συμμετοχή και εμπλοκή ελλειπόντων ή/και νέων ενδιαφερομένων μερών: **Ανάλυση γραφείου και χαρτογράφηση των ενδιαφερομένων μερών.**

Η **ανάλυση δεδομένων** είχε ως κύριο στόχο να εμβαθύνει στην πραγματική κατάσταση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας UP σε κάθε χώρα του έργου και σε επίπεδο ΕΕ, διερευνώντας:

- νομοθετικό πλαίσιο και μέτρα,
- βασικά μέτρα,
- ευρείες ομάδες-στόχους,
- κύριες προκλήσεις για την προσέγγιση των ομάδων-στόχων,
- κύριες προκλήσεις στην αξιολόγηση των δεξιοτήτων, την παροχή προσαρμοσμένης μάθησης και την επικύρωση και αναγνώριση των αποκτηθέντων δεξιοτήτων,
- φορείς που παρέχουν διαδρομές αναβάθμισης,
- μηχανισμό συνεργασίας.

Βασίστηκε σε πρόσφατη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στη διαβούλευση με εθνικά έγγραφα της ΕΕ σχετικά με τις πολιτικές μάθησης και εκπαίδευσης ενηλίκων και τις διαδρομές αναβάθμισης της κατάρτισης, τα οποία δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή εκπονήθηκαν από ευρωπαϊκά δίκτυα/ενώσεις.

Η χαρτογράφηση των ενδιαφερομένων αναπτύχθηκε σε επίπεδο χώρας μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων:

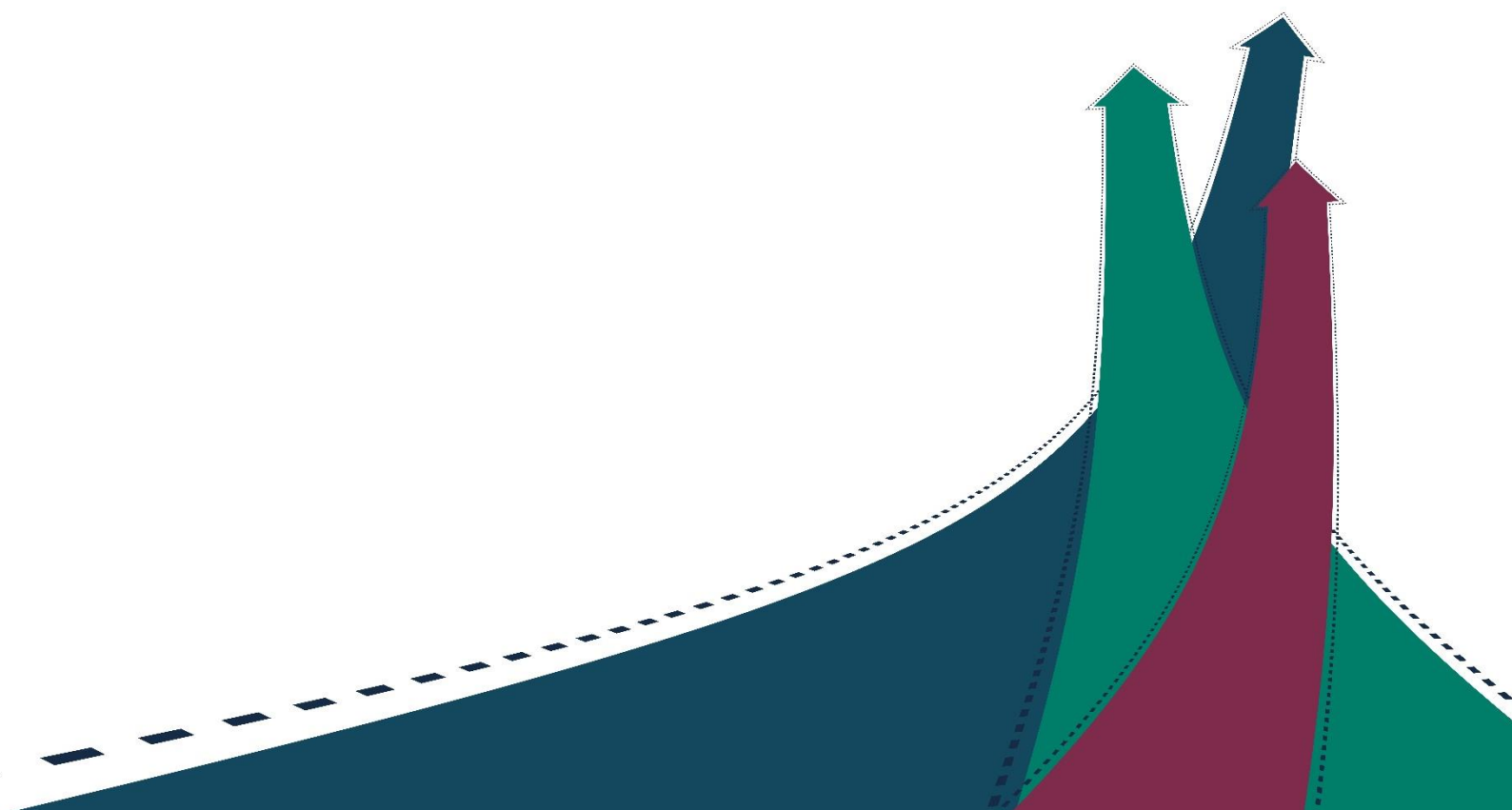
- **εσωτερικός προβληματισμός** στον οργανισμό-εταίρο ή/και στην εθνική ομάδα έργου, ο οποίος προκαλείται με συλλογικό καταιγισμό ιδεών σχετικά με συγκεκριμένα βασικά ερωτήματα, ώστε να υπάρχει κοινή άποψη για τις κύριες ανάγκες και τους στόχους για την ανάπτυξη της συνεργασίας με/μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών,
- **ομάδες εστίασης/συνεντεύξεις** με εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς σύμφωνα με κοινές κατευθυντήριες γραμμές, με κύριο στόχο να τους καθοδηγήσουν στην αυτοαξιολόγηση του ρόλου τους στις διαδρομές αναβάθμισης της κατάρτισης, της καταλληλότητάς τους και της κύριας συμβολής τους.

Ως αποτελέσματα των μεθοδολογιών που εφαρμόστηκαν, οι εταίροι/εθνική ομάδα συνέταξαν μια Έκθεση **Ανάλυσης Χώρας** και έναν **Πίνακα Χαρτογράφησης των ενδιαφερομένων μερών**, ως εξής.

2 Έκθεση ανάλυσης

Έκθεση των αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν σε αντίστοιχο εθνικό επίπεδο

ΕΛΛΑΔΑ

Ανάλυση χώρας - Ελλάδα

Χώρα	ΕΛΛΑΔΑ
Υπεύθυνος οργανισμός/οι	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Διαδρομές αναβάθμισης σε κάθε χώρα: κατάσταση της εφαρμογής, κύριες ομάδες-στόχοι, προκλήσεις

1. Προσδιορισμός των ομάδων-στόχων

Το ζήτημα του προσδιορισμού των ομάδων-στόχων είναι πολύπλοκο. Στο πλαίσιο της διαδικασίας των ομάδων εστίασης, εντοπίστηκαν τρεις απόψεις.

Η πρώτη άποψη υιοθετεί τα κριτήρια του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2019):

A. Ενήλικοι με κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (επίπεδα ISCED 0-2). Στα τέλη της δεκαετίας του 2010, τα 3/10 του ενήλικου πληθυσμού ανήκαν σε αυτή την κατηγορία.

B. Ενήλικοι με χαμηλά βασικά προσόντα. Σύμφωνα με τη μελέτη στο πλαίσιο του Προγράμματος για τη Διεθνή Αποτίμηση των Ικανοτήτων των Ενηλίκων (PIAAC)¹, τα 2/10 των Ελλήνων ενηλίκων σημείωσαν βαθμολογία στο χαμηλότερο επίπεδο ή κάτω από αυτό, τόσο στον γραμματισμό όσο και στον αριθμητισμό (θέση 25^η σε 32 χώρες μέλη του ΟΟΣΑ), ενώ η Ελλάδα κατέχει την 26^η θέση όσον αφορά στους ενηλίκους που δεν είχαν εμπειρία στον υπολογιστή.

Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο τα άτομα με χαμηλές βασικές δεξιότητες θα πρέπει να συμπεριλάβουν και όσους δεν διαθέτουν νέα βασικές δεξιότητες. Σύμφωνα με το CEDEFOP (2014), οι δεξιότητες ΤΠΕ, οι ξένες γλώσσες, οι κοινωνικές, οργανωτικές, επικοινωνιακές και επιχειρηματικές δεξιότητες αποτελούν νέα βασικά προσόντα, τα οποία, μαζί με τις βασικές δεξιότητες, είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη στη σύγχρονη κοινωνία της γνώσης.

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, που υιοθετείται από τον Μηχανισμό Αξιολόγησης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, οι ενήλικοι με χαμηλά προσόντα προσδιορίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια που χρησιμοποιεί η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (σύστημα ISCO), όπου τα άτομα με χαμηλά προσόντα θεωρούνται ανειδίκευτοι εργαζόμενοι. Στην Ελλάδα, αυτή η ομάδα-στόχος ανέρχεται στο 14% των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα και αποτελείται κυρίως από γυναίκες και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας.

Σύμφωνα με την τρίτη άποψη, οι ενήλικοι με χαμηλά προσόντα θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν α) τους εργαζόμενους που δεν έχουν τις δεξιότητες που απαιτούνται από την εργασία τους (μια έρευνα του ΣΕΒ/ΣΕΒ έδειξε ότι το ποσοστό αυτό είναι περίπου 20%), β) τους εργαζόμενους που κινδυνεύουν να χάσουν την εργασία τους λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης, γ) το τμήμα των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης που δεν

¹ ΟΟΣΑ, 2019

συνεχίζουν τις σπουδές τους και δεν έχουν επαγγελματικά προσόντα, δ) τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.

Σε κάθε περίπτωση, η ομάδα των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα τείνει να μειώνεται με την πάροδο του χρόνου. Για παράδειγμα, το 2022, μόνο το 9% των νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα αφορά άτομα που θεωρούνται άτομα με χαμηλά προσόντα σύμφωνα με το σύστημα ISCO.

Συμπερασματικά, η κατηγορία των ατόμων με χαμηλές δεξιότητες δεν είναι επαρκώς καθορισμένη, γεγονός που δυσχεραίνει τόσο τη διερεύνηση των μονοπατιών αναβάθμισης όσο και τη συζήτηση για τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής αναβάθμισης. Στις επόμενες ενότητες θα ακολουθήσουμε τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της πρώτης προαναφερθείσας άποψης, την οποία συμερίζεται η πλειονότητα των συμμετεχόντων στις ομάδες εστίασης.

2. Upskilling pathways

Στην Ελλάδα υπάρχουν 4 τρόποι αναβάθμισης των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση:

- A. Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
- B. Γενική εκπαίδευση ενηλίκων
- Γ. Αξιολόγηση και πιστοποίηση δεξιοτήτων
- Δ. Επαγγελματική καθοδήγηση

A. Το σύστημα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Επισκόπηση

Το σύστημα συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι η βασική οδός μέσω της οποίας μπορεί να πραγματοποιηθεί η επιμόρφωση των ενηλίκων. Τα 8/10 των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για ενηλίκους έχουν επαγγελματικό χαρακτήρα. Ωστόσο, στο πλαίσιο του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης, το ποσοστό των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για ενηλίκους με χαμηλά προσόντα είναι περιορισμένη. Σύμφωνα με τα στοιχεία του CEDEFOP (2020), η Ελλάδα βρισκόταν στις τρεις τελευταίες θέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση με ποσοστό συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση για τους νέους χαμηλής ειδίκευσης 25-64 ετών, 0,8% έναντι 4,3% του μέσου όρου της ΕΕ. Πιο πρόσφατα, η έρευνα της RegALE για την Ελλάδα (2023) <https://eaea.org/regale/> έδειξε ότι το 91,3% των συμμετεχόντων εμπειρογνομώνων δήλωσε ότι δεν υπάρχουν επενδύσεις για την επαρκή κάλυψη των μαθησιακών αναγκών των μειονεκτουσών ομάδων. Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε διάφορους λόγους:

α) Μέχρι το 2021, δεν υπήρχε εθνική στρατηγική για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα. Το 2021, ανακοινώθηκε το Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, την Κατάρτιση, τη Δια Βίου Μάθηση και τη Νεολαία της ομώνυμης Γενικής Γραμματείας, το οποίο περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για την πρόσβαση των ατόμων με χαμηλά προσόντα στην ΑΕΕ. Σημαντικές διατάξεις αναφέρονται σχετικά με την Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΑΕΕΚ), καθώς και τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΣΕΚ) και τα προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων, τα οποία

απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία, φυλακισμένους, μετανάστες και πρόσφυγες, καθώς και σε μαθητές που φοιτούν σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Ωστόσο, δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη για τις άλλες ομάδες-στόχους χαμηλής ειδικευσης.

β) Τα προγράμματα για ενήλικους με χαμηλά προσόντα είναι πολύ απαιτητικά (απαιτούν εκτεταμένη πρακτική κατάρτιση και ειδική προσαρμογή στις εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων) και, ως εκ τούτου, δαπανηρά.

γ) Οι ίδιοι οι ενήλικοι με χαμηλά προσόντα αποφεύγουν να συμμετέχουν σε σχετικά προγράμματα λόγω εσωτερικών και εξωτερικών εμποδίων (βλ. ενότητα 2α.6).

δ) Υπάρχει μια ευρέως διαδεδομένη αντίληψη στις κυβερνητικές υπηρεσίες ότι σε λίγα χρόνια η ομάδα των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα θα έχει συρρικνωθεί ριζικά.

Όσον αφορά στη συνολική ποιότητα των προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, πρόσφατες μελέτες διαπίστωσαν ότι είναι χαμηλή (CEDEFOP, 2019- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022). Συγκεκριμένα, όσον αφορά στη συμβολή της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, η βαθμολογία της Ελλάδας σε όλους τους δείκτες ήταν 10 στα 100 το 2018, με το μέσο επίπεδο της ΕΕ να είναι 34 (CEDEFOP, 2019). Παρακάτω παρουσιάζονται οι παράμετροι της κατάστασης της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με ειδικές αναφορές, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, στα σημεία που αφορούν στους ενήλικους με χαμηλά προσόντα.

Διακυβέρνηση

Η έλλειψη συνεκτικού και συνεργατικού σχεδιασμού των δράσεων επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και η επικάλυψη των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας αποτελούν διαχρονικά χαρακτηριστικά του τομέα².

Πάροχοι

Οι κύριοι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης είναι τα 250 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ). Κατά την περίοδο 2012-2019, η μόνη προϋπόθεση για την αδειοδότηση των ΚΔΒΜ ήταν να διαθέτουν την απαραίτητη κτιριακή υποδομή. Από το 2020, τα ΚΔΒΜ απαιτείται να διαθέτουν τουλάχιστον τρία μέλη του προσωπικού με εμπειρία στη δια βίου μάθηση και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ωστόσο, κατά την προηγούμενη περίοδο, η τεχνογνωσία τους υπέστη σοβαρό πλήγμα, καθώς λειτουργούσαν χωρίς την υποχρέωση να λειτουργούν με βάση τα πρότυπα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Από το 2022, για να είναι επιλέξιμα τα ΚΔΒΜ για την υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία της ΕΕ, απαιτείται επιπλέον να διαθέτουν πιστοποιήσεις ISO (π.χ. 9001/2015, 27001/2013, 27701/2019, 21001/2018, 29993/2017, 29990/2010, κ.λπ.) Ωστόσο, οι πιστοποιήσεις αυτές αφορούν οργανωτικές και διοικητικές λειτουργίες και όχι εκπαιδευτικές, με εξαίρεση την 29990/2010, η οποία δεν απαιτείται για τα μικρού μεγέθους ΚΔΒΜ, που αποτελούν την πλειονότητα, ενώ για τα μεσαίου και μεγάλου μεγέθους ΚΔΒΜ είναι προαιρετική.

Άλλοι πάροχοι είναι τα 18 Κέντρα Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης (ΚΕΔΙΒΜ) που συνδέονται με τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, καθώς και οι εσωτερικές μονάδες κατάρτισης των επιχειρήσεων. Και οι δύο αυτοί τύποι παρόχων είναι αμφίβολο αν διαθέτουν

² CEDEFOP, 2018; RegALE, 2023

την απαραίτητη τεχνογνωσία στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, επειδή συχνά δεν είναι κατάλληλα στελεχωμένοι. Επίσης, οι δραστηριότητές τους είναι περιορισμένες. Για παράδειγμα, σύμφωνα με έρευνα του ΣΕΒ (2019), μόνο το 44,3% των επιχειρήσεων με λιγότερους από 50 εργαζόμενους (99% των επιχειρήσεων) παρέχει κατάρτιση στους εργαζόμενους. Επιπλέον, σε ένα πρόσφατο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης που απευθυνόταν σε 150.000 ανέργους, τα ΚΔΒΜ εκπαίδευσαν το 95% των ωφελουμένων, ενώ τα ΚΕΔΙΒΙΜ εκπαίδευσαν μόνο το υπόλοιπο 5%.

Εκπαιδευτές

Κατά την περίοδο 2007-2009, οι εκπαιδευτές ενηλίκων παρακολούθησαν ένα εκτεταμένο πρόγραμμα κατάρτισης που προσέφερε το κράτος, μεγάλο μέρος του οποίου αφορούσε την κατάρτιση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Το 2009 η δράση αυτή καταργήθηκε, ωστόσο, σύμφωνα με το αναφερόμενο Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, την Κατάρτιση, τη Δια Βίου Μάθηση και τη Νεολαία, πρόκειται να επανενεργοποιηθεί.

Σχέση της επαγγελματικής κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας

Η σχέση αυτή δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Ελλάδα με την πάροδο του χρόνου. Πρόσφατα, σημειώθηκε κάποια πρόοδος, αν και οι δυσκολίες παραμένουν (βλ. επόμενη ενότητα σχετικά με τους μηχανισμούς συνεργασίας).

Διάθεση και κίνητρα για τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ενήλικοι με χαμηλά προσόντα δεν εκφράζουν τη διάθεση να συμμετάσχουν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για τους ακόλουθους συμπληρωματικούς λόγους: α) Τα προγράμματα συχνά δεν ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες (έχουν αυξημένο θεωρητικό χαρακτήρα και μικρό πρακτικό μέρος, απουσιάζει η μαθητεία, και επίσης δεν συνδέονται με επαγγελματικά δικαιώματα- βλ. 2γ. β) Αντιμετωπίζουν εξωτερικά εμπόδια στη συμμετοχή τους (έλλειψη διαθέσιμου χρόνου, δυσκολίες στη μετακίνηση, δυσκολία στην καταβολή των διδάκτρων για προγράμματα που δεν προσφέρονται δωρεάν μέσω συγχρηματοδότησης από την ΕΕ ή/και το ελληνικό κράτος). γ) Αντιμετωπίζουν εσωτερικά εμπόδια, διότι συχνά έχουν τραυματικές εμπειρίες από την εμπλοκή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα, έλλειψη εξοικείωσης με τη μαθησιακή διαδικασία και αμφιβολία ότι θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των προγραμμάτων. δ) Έχουν ανεπαρκή πληροφόρηση για τα προσφερόμενα προγράμματα. ε) Η προβληματική ποιότητα του πεδίου της επαγγελματικής κατάρτισης αποθαρρύνει τη συμμετοχή.

Σημειώνεται επίσης ότι το εκπαιδευτικό επίδομα που παρέχεται για τη συμμετοχή στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα θα μπορούσε να στρεβλώσει το κίνητρο των εκπαιδευομένων για μάθηση.

B. Το γενικό σύστημα εκπαίδευσης ενηλίκων

Η γενική εκπαίδευση ενηλίκων παρέχεται κυρίως από τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), τα οποία λειτουργούν σε όλα τα Τμήματα, καθώς και από διάφορες ΜΚΟ, Πολιτιστικά Κέντρα κ.λπ. Τα ΣΔΕ οδηγούν σε δίπλωμα κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και προσφέρουν πολλαπλές ευκαιρίες για δημιουργική μάθηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Ωστόσο, το δίπλωμα

δεν οδηγεί σε επαγγελματικά δικαιώματα, το οποίο αποτελεί ένα ολοένα και πιο επίμονο αίτημα των μαθητών.

Γ. Επικύρωση και αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν

Όλοι οι εκπαιδευόμενοι της ΣΕΚ πρέπει να συμμετέχουν σε μια διαδικασία πιστοποίησης³. Η διαδικασία αυτή μπορεί να ανοίξει τη δυνατότητα αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους και να οδηγήσει τους συμμετέχοντες σε συνειδητοποίηση των δυνατών και αδύνατων σημείων τους όσον αφορά τις δεξιότητές τους. Ωστόσο, συχνά η διαδικασία πιστοποίησης περιορίζεται σε προφορικές ή/και γραπτές εξετάσεις και δεν περιλαμβάνει εργαστηριακό μέρος. Επίσης, σχεδόν όλοι οι υποψήφιοι είναι πιστοποιημένοι, γεγονός που μειώνει την αξιοπιστία της διαδικασίας. Επιπλέον, η πιστοποίηση δεν συνδέεται με επαγγελματικά δικαιώματα. Τα τελευταία, τα οποία αφορούν μόνο τα νομικά ρυθμιζόμενα επαγγέλματα, απονέμονται μετά από ειδικές εξετάσεις από τις Περιφερειακές Διευθύνσεις των Υπουργείων και τα Επιμελητήρια. Τέλος, δεν υπάρχει επίσημο σύστημα αξιολόγησης και επικύρωσης της προηγούμενης μάθησης.

Δ. Επαγγελματική καθοδήγηση

Η υπηρεσία αυτή προσφέρεται κυρίως μέσω των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ), τα οποία λειτουργούν από τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) και, επιπλέον, από τα Κοινοτικά Κέντρα των δήμων. Τα τελευταία τρία χρόνια έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού: α) Ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) σχεδιάζει ένα σύστημα πιστοποίησης για τους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού και διαχειρίζεται ένα διαδικτυακό σύστημα επαγγελματικού προσανατολισμού. β) Η ΔΥΠΑ καθιερώνει ένα πιλοτικό σύστημα ατομικών λογαριασμών μάθησης που καταγράφει τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που έχει λάβει κάθε κάτοχος και τα διαθέσιμα επιδοτούμενα δικαιώματα επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού. γ) Έχει δημιουργηθεί μια πύλη ψηφιακών δεξιοτήτων. Παρ' όλα αυτά, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού (1 για 3.300 ανέργους), ενώ αρκετοί από αυτούς δεν διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα⁴.

Συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη στην UP: Επιτυχημένοι μηχανισμοί συνεργασίας, ελλείποντες ενδιαφερόμενοι και κενά στη συνεργασία

Επισκόπηση

Όπως αναφέρθηκε, ένα δομικό ιστορικό χαρακτηριστικό του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα είναι η έλλειψη μιας συντονισμένης στρατηγικής, η οποία να διέπεται από μηχανισμούς συνεργασίας και συνέργειας. Στην έρευνα του ερευνητικού οργανισμού *diaNEOsis Εκπαίδευση και Κατάρτιση Ενηλίκων* (2021), οι 33 εμπειρογνώμονες που συμμετείχαν εξέφρασαν την άποψη ότι η έλλειψη στρατηγικής είναι το δεύτερο πρόβλημα του χώρου μετά την έλλειψη ποιότητας. Στην έρευνα του RegALE (2023), το

³ Κοινή υπουργική απόφαση 82759/2022, άρθρο 5

⁴ Glaroudi, 2018

87% των Ελλήνων ερωτηθέντων μοιράστηκε την άποψη ότι ο τομέας αποτελείται από ένα σύνολο κακώς εναρμονισμένων συστημάτων και έλλειψη συνεργειών μεταξύ των σχετικών φορέων (πολύ υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο: 72%).

Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού συστήματος είναι η συγκεντρωτική δομή του. Οι περισσότερες αρμοδιότητες ασκούνται και οι αποφάσεις λαμβάνονται από τα Υπουργεία και τις κεντρικές υπηρεσίες εφαρμογής, ενώ ο ρόλος των Περιφερειών και των Δήμων, καθώς και των κοινωνικών εταίρων, είναι περιορισμένος. Όσον αφορά τους παρόχους του πεδίου, δεν συμμετέχουν σε κανένα όργανο σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων. Από την άλλη πλευρά, όμως, ούτε οι συνέργειες μεταξύ άλλων φορέων είναι συχνές, αν και υπάρχουν θετικά παραδείγματα.

Οι επόμενες παράγραφοι αφορούν δύο βασικά ζητήματα στα οποία εκδηλώνονται ρητά οι δυσλειτουργίες της διακυβέρνησης του τομέα, συμπεριλαμβανομένων, όπως είναι κατανοητό, των δυσλειτουργιών του υποτομέα του, που είναι οι διαδικασίες αναβάθμισης των χαμηλών δεξιοτήτων. Το πρώτο ζήτημα αφορά τη διάγνωση των αναγκών σε δεξιότητες και το δεύτερο τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων κατάρτισης. Οι σχετικές καλές πρακτικές που έχουν εντοπιστεί θα παρουσιαστούν στην τελευταία ενότητα του παρόντος παραρτήματος.

Ανάλυση αναγκών σε δεξιότητες

Τα τελευταία τρία χρόνια έχουν δημιουργηθεί διάφοροι κεντρικοί οργανισμοί, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη διάγνωση των δεξιοτήτων και την ευθυγράμμισή τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας: α) ΔΥΠΑ- β) Μονάδα Εμπειρογνομώνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υποθέσεων ΜΕΚΥ που εξειδικεύεται στη διάγνωση δεξιοτήτων και διαμορφώνει σχετικές προτάσεις πολιτικής- γ) Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΚΣΕΕΚ) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας, είναι επιφορτισμένο με το σχεδιασμό και την αξιολόγηση δράσεων, πολιτικών και προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και υποβάλλει στον Υπουργό κάθε τρία χρόνια *Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, τη Δια Βίου Μάθηση και τη Νεολαία*, δ) τα Συμβούλια Σύνδεσης Παραγωγής-Αγοράς Εργασίας, που είναι περιφερειακοί φορείς που προωθούν τη συμμετοχή των εργοδοτών στην ανάπτυξη και επικαιροποίηση των προγραμμάτων, ε) το Εθνικό Συμβούλιο Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΣΔΑΔ) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και διαμορφώνει τη *Στρατηγική Ανθρώπινου Δυναμικού*, η οποία υποβάλλεται κάθε χρόνο στον Υπουργό. Επιπλέον, οι κοινωνικοί εταίροι διερευνούν επίσης τις ανάγκες της αγοράς εργασίας μέσω των δικών τους ερευνητικών ινστιτούτων. Όλοι αυτοί οι φορείς, των οποίων οι αρμοδιότητες φαινομενικά επικαλύπτονται, συγκροτούν έναν μηχανισμό τον οποίο προβλέπεται ότι συντονίζει η Κυβερνητική Επιτροπή Δεξιοτήτων, της οποίας προεδρεύει ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, ενώ, παράλληλα, ο διοικητής της ΔΥΠΑ ορίζεται Εθνικός Συντονιστής για τις Δεξιότητες.

Ως αποτέλεσμα της πολυπλοκότητας και των επικαλύψεων της παραπάνω δομής, είναι δύσκολο να διαμορφωθεί ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο σύνολο δεδομένων σχετικά με τις ανάγκες σε δεξιότητες. Η δυσκολία αυτή αντικατοπτρίζεται στην κοινή υπουργική απόφαση

82759/2022⁵, η οποία ορίζει ότι αποδεκτή διάγνωση για τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε προέρχεται από οποιονδήποτε από τους αναφερόμενους φορείς.

Ωστόσο, στην πράξη, το MEKY είναι ο πιο κατάλληλα εξοπλισμένος φορέας με τεχνογνωσία, ειδικούς και υποδομές. Το MEKY έχει ήδη δημιουργήσει μια έγκυρη και ευρεία βάση δεδομένων για τις ανάγκες σε δεξιότητες με ορίζοντα τετραετίας και διαθέτει ανοιχτό διάυλο συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους. Ωστόσο, προκύπτουν διάφορα προβλήματα: Τα δεδομένα του MEKY δεν αξιοποιούνται επαρκώς από τις κεντρικές αρχές, τις Περιφέρειες και τους παρόχους, διότι είτε τα παραβλέπουν είτε δεν διαθέτουν σχετικές πληροφορίες. Ως εκ τούτου, μια κρίσιμη πρόκληση είναι να καταστούν τα δεδομένα αυτά διαθέσιμα σε όλους τους σχετικούς φορείς και η κεντρική διοίκηση να απλοποιήσει το σύστημα διάγνωσης δεξιοτήτων, θέτοντας ρητά στο επίκεντρο το MEKY.

Διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Τα προβλήματα έλλειψης συνεργειών που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία αυτή είναι τα εξής.

- Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων γίνεται αποκλειστικά από την κεντρική διοίκηση χωρίς τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των εργοδοτών και των παρόχων. Στο πλαίσιο αυτό, τα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένης της μαθητείας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο αυτών, δεν συνδέονται επαρκώς με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.
- Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες δεν έχουν την αναμενόμενη οικονομική και τεχνική υποστήριξη από την κεντρική κυβέρνηση για την ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης. Για παράδειγμα, τα Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης, τα οποία προσέφεραν προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων κυρίως σε πολίτες με χαμηλή ειδίκευση, έχουν σταματήσει να λειτουργούν.
- Στην αξιολόγηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, όπως ρυθμίζεται από τον νόμο 4921/2022⁶, δεν προβλέπεται εσωτερική αξιολόγηση με τη γνώμη των βασικών συντελεστών, που είναι το προσωπικό που σχεδίασε και οργάνωσε τα προγράμματα, καθώς και οι εκπαιδευτές.

Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε τον **πίνακα αντιστοίχισης των ενδιαφερομένων μερών** [εδώ](#)

Άλλες σχετικές εμπειρίες από την ενεργοποίηση/συνεργασία των ενδιαφερομένων μερών

Η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των ενδιαφερομένων δεν αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας για λόγους που οφείλονται στην ιστορική διαμόρφωση της

⁵ Άρθρο 3.1.1

⁶ Άρθρο 38

κουλτούρας της, η οποία είναι ανταγωνιστική και όχι συνεργατική⁷. Ενδεικτικά, η έρευνα της RegALE (2023) έδειξε ότι το 95% των Ελλήνων επαγγελματιών της εκπαίδευσης ενηλίκων συμμερίζονται την άποψη ότι υπάρχει ασθενής ευθυγράμμιση μεταξύ κεντρικών και τοπικών πολιτικών.

Παρόλα αυτά, μπορούν να καταγραφούν ορισμένες θετικές εμπειρίες, οι οποίες προέρχονται από μεμονωμένες πρωτοβουλίες συνεργασίας μεταξύ κρατικών φορέων, δήμων, κοινωνικών εταίρων, παρόχων εκπαίδευσης ενηλίκων και πανεπιστημίων. Μερικές από αυτές τις πρωτοβουλίες είναι, ενδεικτικά, οι ακόλουθες.

1. Μια μεθοδολογία για την ανάπτυξη προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης αναπτύχθηκε πρόσφατα με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, του ΕΟΠΠΕΠ και της ΔΥΠΑ.

2. Το Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) συντόνισε τη δράση *Πρόσβαση στην αγορά εργασίας: Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας*, η οποία απευθυνόταν σε 7.000 νέους (έως 29 ετών), αποφοίτους δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η δράση υλοποιήθηκε μέσω μιας κοινοπραξίας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των κοινωνικών εταίρων. Στόχος ήταν η ανάπτυξη επαγγελματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων για την υποστήριξη των συμμετεχόντων κατά την είσοδο ή την παραμονή τους στην αγορά εργασίας.

3. Εννέα Δήμοι στην Ελλάδα έχουν ενταχθεί στο δίκτυο *Πόλεις που Μαθαίνουν της UNESCO*. Οι πόλεις που μαθαίνουν ενθαρρύνουν τη συνεργασία φορέων και ενεργών πολιτών για τη διάχυση της μάθησης στην πόλη, με έμφαση στη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Ιδιαίτερα θετικό θεωρείται το παράδειγμα της Λάρισας, η οποία έχει βραβευτεί από την UNESCO και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την Εκπαίδευση Ενηλίκων/ΕΑΕΑ. Στη Λάρισα, 102 εκπαιδευτικοί, επαγγελματικοί, πολιτιστικοί και κοινωνικοί φορείς συνεργάζονται για τη λειτουργία του Πανεπιστημίου των Πολιτών και διαφόρων εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, που απευθύνονται κυρίως σε ανέργους, νέους, γονείς, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους, πρόσφυγες, μετανάστες και Ρομά. Η εξαιρετική επιτυχία του έργου της Λάρισας οφείλεται, πρώτον, στην ισχυρή πολιτική βούληση των δημοτικών αρχών που έθεσαν ως προτεραιότητα τις συνέργειες για τη μάθηση, δεύτερον, σε μια ομάδα πολιτών με εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων που αγκάλιασε το έργο και συμμετείχε ενεργά σε αυτό, και τρίτον, στο γεγονός ότι η Λάρισα αξιοποίησε την τεχνογνωσία της UNESCO και ελληνικών οργανισμών που ειδικεύονται στην εκπαίδευση ενηλίκων.

4. Μια κοινοπραξία, αποτελούμενη από το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης/ΙΝΕΔΙΒΙΜ (κυβερνητικός φορέας), την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης/ΕΕΤΑΑ, τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, το Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, υλοποίησε έργο για την υποστήριξη των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης των 300 Δήμων της χώρας. Το έργο περιελάμβανε (α) την εκπαίδευση 4.000 εκπαιδευτών ενηλίκων και (β) την ανάπτυξη 67 εγχειριδίων διδακτικού υλικού στους θεματικούς τομείς του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, της επιχειρηματικότητας, των κοινωνικών δεξιοτήτων, των ξένων γλωσσών και των τεχνών. Τα υλικά αυτά αποτέλεσαν το σημείο αναφοράς για την εκπαίδευση ενηλίκων

⁷ Fleming, Kokkos, & Deliyannis, 2022

στους δήμους κατά τη δεκαετία 2013-2023, μέχρι την κατάργηση των Δημοτικών Κέντρων Δια Βίου Μάθησης.

5. Το Ινστιτούτο Βιομηχανικής και Επιχειρησιακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης/ΙΒΕΠΕ, σε συνεργασία με τον πολιτιστικό οργανισμό ΝΕΟΝ και την Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων/ΕΕΕΕ, διεξήγαγε ένα πρόγραμμα κατάρτισης για 1.200 εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές ενηλίκων από όλη τη χώρα με θέμα τη σύνδεση της χρήσης έργων τέχνης με το πρόγραμμα σπουδών διαφόρων μαθημάτων.

6. Ορισμένα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας/ΣΔΕ συνεργάζονται με τους δήμους με στόχο την ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, αφενός, και την παροχή φροντίδας σε ασθενείς μαθητές, αφετέρου. Επίσης, τα ΣΔΕ συνεργάζονται με ΜΚΟ για την ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών στα προγράμματα σπουδών.

7. Ορισμένες Τράπεζες, όπως η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, και άλλες εταιρείες συνεργάζονται με Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα για την κατάρτιση του προσωπικού τους και την οργάνωση μαθητείας φοιτητών στο πλαίσιο τους.

8. Τα τελευταία τρία χρόνια, η ΕΕΕΕ συνεργάστηκε με 12 πανεπιστήμια της χώρας για τη διοργάνωση δύο συνεδρίων με τίτλο "Ανάπτυξη δεξιοτήτων" και "Εκπαίδευση και αλλαγή".

9. Αρκετά ΚΔΒΜ συνεργάζονται με επιχειρήσεις για τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης προσωπικού, καθώς και για τη διοργάνωση μαθητείας για άνεργους καταρτιζόμενους στο πλαίσιο τους.

10. Συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους για τη διάγνωση των αναγκών σε δεξιότητες.

Ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία ανάλυσης

Συμμετοχή, δέσμευση και συμβολή των ενδιαφερομένων μερών

Οι ενδιαφερόμενοι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη συμμετοχή τους στις ομάδες εστίασης. Αυτό μπορεί να αποδοθεί, πρώτον, στη δέσμευσή τους στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, δεύτερον, στο γεγονός ότι σπάνια έχουν την ευκαιρία να συναντηθούν και να ανταλλάξουν απόψεις, τρίτον, στην επιθυμία τους να ακουστεί η φωνή τους προκειμένου να συμβάλουν στη βελτίωση της προβληματικής κατάστασης στον τομέα, και τέταρτον, στο κύρος του συγκεκριμένου ευρωπαϊκού έργου, του συντονιστικού οργανισμού και του ελληνικού οργανισμού-εταίρου, που δημιούργησαν τα εχέγγυα μιας έγκυρης επιστημονικής προσέγγισης.

Σχεδόν όλοι οι προσκεκλημένοι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων συμμετείχαν στις ομάδες εστίασης (οι οποίες διήρκεσαν 2,5 ώρες) παρά το πολύ φορτωμένο πρόγραμμά τους.

Η συμβολή των ενδιαφερομένων μπορεί να θεωρηθεί πολύ σημαντική, διότι, λόγω της μεγάλης εμπειρίας τους, παρείχαν απόψεις και πληροφορίες που δεν έχουν αναφερθεί ή δεν έχουν αναφερθεί εν μέρει στη βιβλιογραφία. Επίσης, η συνύπαρξή τους γύρω από το ίδιο στρογγυλό τραπέζι τους επέτρεψε να εμπλουτίσουν τις απόψεις τους μέσω των προοπτικών των άλλων συμμετεχόντων και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η τελική, συνολική δήλωση απόψεων ήταν συνθετική και πολύ πλούσια. Επομένως, η μεθοδολογική επιλογή της συλλογής απόψεων μέσω ομάδων εστίασης μπορεί να θεωρηθεί εύστοχη.

Πώς η ανάλυση επηρέασε τις σχέσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών

Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τις απόψεις άλλων ενδιαφερομένων μερών, τις οποίες δεν γνώριζαν ή δεν είχαν ενημερωθεί για όλες τις διαστάσεις τους. Η διαδικασία αυτή προσέδωσε πρόσθετο βάθος και εγκυρότητα στις εκτιμήσεις τους. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν σχέσεις και σχέδια για δικτύωση, συμπράξεις και συνεργασίες μεταξύ των συμμετεχόντων. Επίσης, έγινε αντιληπτή η ανάγκη για τακτικές συναντήσεις και ανταλλαγές απόψεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, κάτι που λείπει από τον ελληνικό χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Χαρακτηριστικές σχετικές αναφορές που εκφράστηκαν:

Δεν μας έχω δει ποτέ να μιλάμε σε βάθος και πολύ μαζί για τα θέματά μας. Θα ήταν καλό αν μπορούσαμε να συναντιόμαστε πιο συχνά. Δεν πρέπει να συζητάμε αποσπασματικά, αλλά χρειαζόμαστε σοβαρή συζήτηση από όλους τους αρμόδιους φορείς που μπορούν να επιφέρουν αλλαγές στον τομέα μας.

Προτείνω να δημιουργηθεί ένα πιο μόνιμο φόρουμ όπως αυτό για τη δημιουργία συστάσεων προς τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Θα με ενδιέφερε πολύ να συμμετάσχω.

Πώς η ανάλυση επηρέασε την οργάνωσή μας και τις σχέσεις μας με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Ένα από τα κύρια καθήκοντα της οργάνωσής μας είναι η προώθηση του διαλόγου και της δικτύωσης μεταξύ των ενδιαφερομένων για την εκπαίδευση ενηλίκων. Μέχρι στιγμής, οι δραστηριότητές μας ήταν συνέδρια, ημερίδες, εργαστήρια, καθώς και διαδικτυακά σεμινάρια με τη συμμετοχή 2 έως 3 προσκεκλημένων. Σε αυτές τις μορφές, ο διάλογος διεξάγεται είτε μεταξύ πολλών ατόμων είτε μεταξύ πολύ λίγων. Ωστόσο, η μορφή της στρογγυλής τράπεζας, η οποία έχει αναλογίες με την ομάδα εστίασης, έχει τα πρόσθετα ειδικά πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Συνεπώς, θα συμπεριλάβουμε αυτή τη μορφή διαλόγου στις μελλοντικές μας δραστηριότητες. Κατά τη διάρκεια των ομάδων εστίασης, η ΕΕΕΕ δεσμεύτηκε έναντι των συμμετεχόντων να αναλάβει πρωτοβουλία και να τους προσκαλέσει σε ένα επόμενο στρογγυλό τραπέζι" ή παρόμοιο διαδικτυακό σεμινάριο. Η πρόταση αυτή έτυχε θετικής υποδοχής από όλους.

Τι πήγε καλά

Δείτε πώς η διαδικασία επηρέασε τους συμμετέχοντες.

Τι πήγε στραβά

Η συμμετοχή 8-9 ατόμων στις ομάδες εστίασης περιόρισε, σε κάποιο βαθμό, λόγω χρονικών περιορισμών, την πλήρη έκφραση της γνώμης ορισμένων συμμετεχόντων. Από εδώ και στο εξής, φαίνεται προτιμότερο να υπάρχουν 6-7 συμμετέχοντες σε αντιστοιχία focus groups.

Διδάγματα

-Βλέπε την τελευταία παράγραφο.

-Από τις ομάδες εστίασης προέκυψαν ορισμένες ενδιαφέρουσες προτάσεις: α) Να παρέχονται ειδικές και επαρκείς συμβουλευτικές υπηρεσίες σε ενηλίκους χαμηλής ειδίκευσης. β) Να παρακολουθείται η πρόοδος των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης μετά τη συμμετοχή τους σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, κάτι που δεν γίνεται μέχρι σήμερα. γ) Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο που να προβλέπει τη συμμετοχή των φορέων της

εκπαίδευσης ενηλίκων και της εκπαίδευσης στο σχεδιασμό των σχετικών προγραμμάτων. δ) Οι πόροι που διατίθενται σε διάφορους ιδιωτικούς φορείς για την οργάνωση διαδικασιών πιστοποίησης που δεν συνδέονται με επαγγελματικά δικαιώματα θα πρέπει να δοθούν στις επιχειρήσεις. Ο στόχος θα ήταν οι επιχειρήσεις να οργανώνουν δομημένες θέσεις μαθητείας, που θα απευθύνονται ιδίως σε άτομα που αναζητούν εργασία στον τομέα με χαμηλά προσόντα, με την υποχρέωση να προσλαμβάνουν έναν αριθμό από αυτά. ε) Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια δεξαμενή σκέψης για τη μελέτη της ευρωπαϊκής εμπειρίας σχετικά με την κατάρτιση, τη συμβουλευτική, την πιστοποίηση και την επαγγελματική ένταξη των ατόμων με χαμηλά προσόντα. Η εμπειρία αυτή θα μπορούσε να προσαρμοστεί στην ελληνική πραγματικότητα, να τεθεί σε διαβούλευση και να διατυπωθούν προτάσεις προς τους αρμόδιους φορείς.

Καλές πρακτικές

Σημείωση: Ως "ορθές πρακτικές" ορίζονται, στο πλαίσιο αυτό, στρατηγικές, προσεγγίσεις ή/και δραστηριότητες που έχουν αποδειχθεί μέσω έρευνας ή/και αξιολόγησης ότι είναι αποτελεσματικές, αποδοτικές, βιώσιμες ή/και μεταβιβάσιμες και ότι οδηγούν αξιόπιστα στο επιθυμητό αποτέλεσμα όσον αφορά την υποστήριξη του εντοπισμού, της δέσμευσης, της δέσμευσης των ενδιαφερομένων μερών καθώς και της συνεργασίας μεταξύ τους, με ειδική αναφορά στην πρωτοβουλία UP. Οι καλές πρακτικές μπορεί να είναι τοπικές, περιφερειακές, εθνικές ή διεθνείς.

Το έργο EaSI/BASIC Building Alternative Skills' Innovative Schemes

Στο πλαίσιο της σύστασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου *Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults*, η ΔΥΠΑ υπέβαλε πρόταση συμμετοχής στο ευρωπαϊκό χρηματοδοτούμενο έργο EaSI και στη συνέχεια συμμετείχε, κατά την περίοδο 2018-2020, στο έργο BASIC. Η ΔΥΠΑ ανέλαβε να υλοποιήσει το ελληνικό μέρος του έργου σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ) και το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών, Βιοτεχνών και Εμπόρων (ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ).

Στόχος του έργου ήταν η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συνόλου μεθοδολογιών και εργαλείων σχετικά με τις διαδρομές αναβάθμισης των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλές δεξιότητες, προκειμένου να τους βοηθήσει να ενταχθούν στο επίπεδο 3 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Οι κύριες συνιστώσες του έργου ήταν οι εξής:

- Προσδιορισμός των ομάδων-στόχων και των σχετικών διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων.
- Ανασκόπηση των θεωριών και μεθοδολογιών σχετικά με τους ενηλίκους με χαμηλά προσόντα για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και την αξιολόγηση των δεξιοτήτων που αποκτώνται.
- Ανάπτυξη εγχειριδίων για εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους σχετικά με την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων (αριθμητική ικανότητα, γραμματισμός, δεξιότητες ΤΠΕ).
- Δημιουργία ενός ψηφιακού εργαλείου για τη διαδικτυακή διαδικασία επιμόρφωσης με βάση την τεχνολογία Moodle.

Το σχέδιο εφαρμόστηκε πιλοτικά, με βάση τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, με ομάδες-στόχους μια ομάδα μακροχρόνιας και μια ομάδα βραχυχρόνιας ανεργίας. Η διάρκειά του ήταν 435 ώρες (260 ώρες δια ζώσης μάθησης και 175 ώρες ηλεκτρονικής μάθησης). Ακολούθησε αξιολόγηση και διάδοση των αποτελεσμάτων. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει γενικευμένη εφαρμογή του σχεδίου.

Πιστοποίηση των φρουρών ασφαλείας

Ο ΕΟΠΠΕΠ, σε συνεργασία με το Κέντρο Μελετών και Ασφάλειας/ΚΕΜΕΑ, διοργανώνει κάθε δύο μήνες μια διαδικασία επαγγελματικής πιστοποίησης που απευθύνεται σε φύλακες ασφαλείας. Οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή, εναλλακτικά, να έχουν σχετική επαγγελματική εμπειρία ή να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς σχετικό πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης του ΚΕΜΕΑ. Οι εξετάσεις πιστοποίησης περιλαμβάνουν ένα θεωρητικό και ένα πρακτικό μέρος, τα οποία χρησιμοποιούν ερωτήσεις που αντλούνται τυχαία από μια τράπεζα ερωτήσεων. Στους υποψηφίους που ολοκληρώνουν επιτυχώς τις εξετάσεις πιστοποίησης χορηγείται από τον ΕΟΠΠΕΠ Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Ικανότητας που αντιστοιχεί στο επίπεδο 3 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, και να αποκτήσουν επαγγελματικές άδειες μέσω διαδικασιών που οργανώνονται από τις επιμέρους Περιφέρειες.

Ο ΕΟΠΠΕΠ σχεδιάζει να επεκτείνει την εφαρμογή της πιστοποίησης ενηλίκων με χαμηλά προσόντα και σε άλλα επαγγέλματα. Διαδικασίες εφαρμόζονται ήδη για τους κομμωτές και τους τεχνικούς περιποίησης νυχιών.

Εκπαίδευση χειριστών μηχανημάτων

Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ συνεργάστηκε με το ΜΕΚΥ του Υπουργείου Εργασίας για την ανάπτυξη ενός προγράμματος κατάρτισης που απευθύνεται σε ενηλίκους με χαμηλά προσόντα που είναι χειριστές μηχανών μικρής κλίμακας. Αυτός ο επαγγελματικός τομέας δεν ρυθμίζεται από τη νομοθεσία, οπότε είναι αμφίβολο αν οι εργαζόμενοι διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες. Δημιουργήθηκε ένα συγκεκριμένο επαγγελματικό προφίλ μέσω μιας εκτεταμένης μελέτης των αναγκών της αγοράς εργασίας και του πληθυσμού-στόχου, η οποία πραγματοποιήθηκε με την ευρεία συμμετοχή επαγγελματικών οργανώσεων, εργοδοτών και των ίδιων των εργαζομένων. Με τον τρόπο αυτό, το πρόγραμμα κατάρτισης που υλοποιήθηκε ήταν ιδιαίτερα στοχευμένο, αποτελεσματικό και εξασφάλισε τη συναίνεση όλων των ενδιαφερομένων.

Πρόγραμμα κατάρτισης της ζυθοποιίας

Η Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης/ΕΖΑ ΑΕ διοργάνωσε ένα τριετές πρόγραμμα αμφίδρομης κατάρτισης (θεωρητική κατάρτιση και εσωτερική μαθητεία), το οποίο απευθυνόταν σε άνεργους αποφοίτους δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τον Ελληνικό Σύνδεσμο Επιχειρήσεων/ΣΕΒ, τον Σύνδεσμο Μικρών Ανεξάρτητων Ζυθοποιών Ελλάδος και το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Τα οφέλη του προγράμματος ήταν: α) Ανάπτυξη των δεξιοτήτων και της κουλτούρας της συνεχούς βελτίωσης των συμμετεχόντων. β) Επαγγελματική ένταξη όλων των αποφοίτων στην

επιχείρηση ζυθοποιίας. γ) Αύξηση της παραγωγικότητας και του επιπέδου της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης της ΕΖΑ, καθώς και ενίσχυση της κοινωνικής ευθύνης της επιχείρησης.

Πρόγραμμα γεωργικής κατάρτισης

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο/ΕΑΠ συνεργάστηκε με την Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης για την εκπαίδευση ενηλίκων με χαμηλά προσόντα στη βιολογική γεωργία, καθώς και στην παραγωγή και διαχείριση προϊόντων λάχανου. Η θεωρητική κατάρτιση πραγματοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας του ΕΑΠ και η πρακτική άσκηση πραγματοποιήθηκε στο αγρόκτημα της Γεωργικής Σχολής.

Συνέργειες στο πλαίσιο των διαδικασιών πιστοποίησης

Στο πλαίσιο των εξετάσεων επαγγελματικής πιστοποίησης που διεξάγονται σε κάθε Περιφέρεια, οι εξεταστικές επιτροπές αποτελούνται από έναν εκπρόσωπο της αρμόδιας Διεύθυνσης της Περιφέρειας, έναν εκπρόσωπο του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και έναν εκπρόσωπο της οικείας Ομοσπονδίας. Το πρακτικό μέρος των εξετάσεων αποτελείται από πρακτικές αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται μέσω συνεργειών της Περιφέρειας με τους εργοδότες και τους φορείς κατάρτισης της περιοχής που προσφέρουν τις εγκαταστάσεις τους για το σκοπό αυτό.

Προτεραιότητες για τις ομάδες ανάπτυξης

Τα ζητήματα των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα είναι αλληλένδετα και ταυτόχρονα συνυφασμένα με τα ευρύτερα ζητήματα του πεδίου της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Τα βασικά αλληλένδετα ζητήματα που προτείνεται να συζητηθούν στο ελληνικό πλαίσιο της ΕΕ, καθώς και στις επόμενες Ομάδες Ανάπτυξης των ενδιαφερομένων φορέων είναι τα εξής:

1. Ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας και κουλτούρας ΕΕ μεταξύ των ενδιαφερομένων του τομέα.
2. Αποκέντρωση του συστήματος ΕΕ με μεγαλύτερη συμμετοχή των Δήμων και των Περιφερειών, με παράλληλη ενίσχυση της τεχνογνωσίας τους στον τομέα του ΕΕ.
3. Βελτίωση της διακυβέρνησης του τομέα όσον αφορά την επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών, καθώς και την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης και συνεκτικής στρατηγικής.
4. Διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου που προωθεί συνέργειες μεταξύ των ενδιαφερομένων με έμφαση στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα.
5. Προσδιορισμός των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα και των σχετικών υποομάδων.

6. Εξέταση των εκπαιδευτικών αναγκών ενηλίκων με χαμηλά προσόντα, της στάσης τους απέναντι στην κατάρτιση και τη μαθητεία, καθώς και των κινήτρων και των διαδρομών που αφορούν τη συμμετοχή τους σε διαδικασίες αναβάθμισης της κατάρτισης.
7. Βελτίωση του μηχανισμού διάγνωσης δεξιοτήτων με ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες της αγοράς εργασίας όσον αφορά τις βασικές και τις νέες βασικές δεξιότητες.
8. Ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με το ρόλο και τη βάση δεδομένων της Μονάδας Εμπειρογνομόνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΜΕΚΥ).
9. Ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ του περιεχομένου των προγραμμάτων ΕΕ και των αναγκών της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες.
10. Κατάρτιση του προσωπικού των παρόχων επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξη της τεχνογνωσίας τους, με έμφαση στις διαδικασίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων χαμηλής ειδίκευσης.
11. Εκπαίδευση και συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών της ΕΕ με έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.
12. Συμμετοχή του προσωπικού και των εκπαιδευτών των φορέων παροχής ΕΕ στην αξιολόγηση των προγραμμάτων ΕΕ.
13. Κίνητρα για τις επιχειρήσεις ώστε να συμμετέχουν περισσότερο στην παροχή ευκαιριών μαθητείας, ιδίως για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση.
14. Σύνδεση της επαγγελματικής κατάρτισης και της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων με τα επαγγελματικά δικαιώματα.
15. Βελτίωση των διαδικασιών αξιολόγησης και πιστοποίησης των δεξιοτήτων.
16. Αναγνώριση και επικύρωση της προηγούμενης μη τυπικής και άτυπης μάθησης.
17. Ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού, ιδίως εκείνων που απευθύνονται σε ενηλίκους με χαμηλά προσόντα.
18. Δημιουργική χρήση της ψηφιακής πύλης και των ατομικών λογαριασμών μάθησης.
19. Διάδοση των καλών πρακτικών των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και των διδαγμάτων που προέκυψαν.
20. Δημιουργία ενός φόρουμ διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών για κρίσιμα ζητήματα, με έμφαση στις διαδικασίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλά προσόντα.
21. Αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας όσον αφορά τα ανωτέρω θέματα.
22. Κίνητρα και παροχή τεχνογνωσίας στους δήμους για να γίνουν Πόλεις που Μαθαίνουν σύμφωνα με το μοντέλο της Λάρισας.
23. Αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας όσον αφορά τα ανωτέρω θέματα.
24. Κίνητρα και παροχή τεχνογνωσίας στους δήμους για να γίνουν Πόλεις που Μαθαίνουν σύμφωνα με το μοντέλο της Λάρισας.

Αναφορές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Συνοδευτικό έγγραφο ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την αξιολόγηση της σύστασης του Συμβουλίου για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας {COM(2019) 169 final} - {SWD(2019) 155 final}, 2019*

CEDEFOP Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Ερευνητικό έγγραφο Στο δρόμο προς το 2020: δεδομένα για τις πολιτικές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης - Επισκοπήσεις δεικτών 2019, 2020*